

Islámský reformismus a islamismus

Islám – JS 2017 (18. květen 2017 10:50 - 14:05)
Attila Kovács - Ústav religionistiky MUFF Brno

Prameny

- AL-BANNĀ', Hasan, *Five Tracts of Hasan Al-Bannā'*, Berkeley – London, University of California Press, 1978.
- EUBEN, Roxanne L. & ZAMAN, Muhammad Qasim (eds.), *Princeton Readings in Islamist Thought: Texts and Contexts from al-Banna to Bin Laden*, Princeton, Princeton University Press, 2009.
- FARAJ, Muhammad Abdus Salam, *The Absent Obligation*, Birmingham, Maktabah Al Ansaar, 2000.
- KHUMAYNĪ, Rūh Allāh, *Islam and Revolution. Writings and Declarations of Imam Khomeini*, Berkeley, Mizan Press, 1981.
- LAWRENCE, Bruce B. (ed.), *Messages to the World: The Statements of Osama Bin Laden*, London – New York, Verso, 2005.
- QUTB, Sajjid, *Milníky na cestě*, Praha, Academia, 2013.

Literatura

- BARŠA, Pavel, *Západ a islamizmus. Střet civilizací, nebo dialog kultur?*, Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001.
- BERÁNEK, Ondřej & OTŘANSKÝ, Bronislav (eds.), *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*, Praha, Academia, 2016.
- BUREŠ, Jaroslav & ČEJKA, Marek & DANIEL, Jan, *Muslimské bratrstvo v současnosti*, Praha, Academia, 2017.
- CARDINI, Franco, *Chalífa a Západ: Kořeny terorismu a pokrytectví Západu*, Praha, Vyšehrad 2016.
- DEKMEJIAN, R. Hrair, *Islam in Revolution: Fundamentalism in the Arab World*, Syracuse - New York, Syracuse U.P., 1995.
- EICKELMAN, Dale F. & PISCATORI, James P., *Muslim Politics*, Princeton - New York, Princeton University Press, 1996.
- KEPEL, Gilles, *Boží pomsta. Křesťané, Židé a muslimové znovu dobývají svět*, Brno, Atlantis, 1996.

- KROPÁČEK, Luboš, *Islámský fundamentalismus*, Praha, Vyšehrad, 1996.
- KROPÁČEK, Luboš, *Blízký východ na přelomu tisíciletí*, Praha, Vyšehrad, 1999.
- MENDEL, Miloš, *Islámská výzva. Z dějin a současnosti politického islámu*, Brno, Atlantis, 1994.
- MENDEL, Miloš, *Džihád*, Brno, Atlantis, 1997.
- MENDEL, Miloš, *Náboženství v boji o Palestinu. Judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*, Brno, Atlantis, 2000.
- MENDEL, Miloš, *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*, Praha, Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008.
- MENDEL, Miloš, *Dějiny Saudské Arábie*, Praha, Nakladatelství Lidové Noviny, 2016.
- ŤUPEK, Pavel, *Salafitský islám*, Praha, Academia, 2015.

Islámský reformismus a islamismus

- „temné století islámu“ – pojem orientalistů a „zachování“ zlatého věku – islámský pohled
vniterná krize a vnější impulzy (kolonialismus a pod.)
- I. „aktivizmus“ / „intelektualizmus“ (aktivní podíl na dalším formování islámu)

I.A islamismus / fundamentalismus

I.B sekularismus / modernismus

- II. tradicionalismus (následování „náboženství předků“)

Islámské „sociální hnutí“

- Wahhábizmus na Arabském poloostrově

Muhammad ibn ʿAbd al-Wahháb (1703–1792)

Puritanistický hambalovský vzdělanec, zničení předislámských tradicí a reforma

Kitáb at-tawhíd

(Kniha boží jednosti)

Spojení se saúdskou dynastií a vznik státu

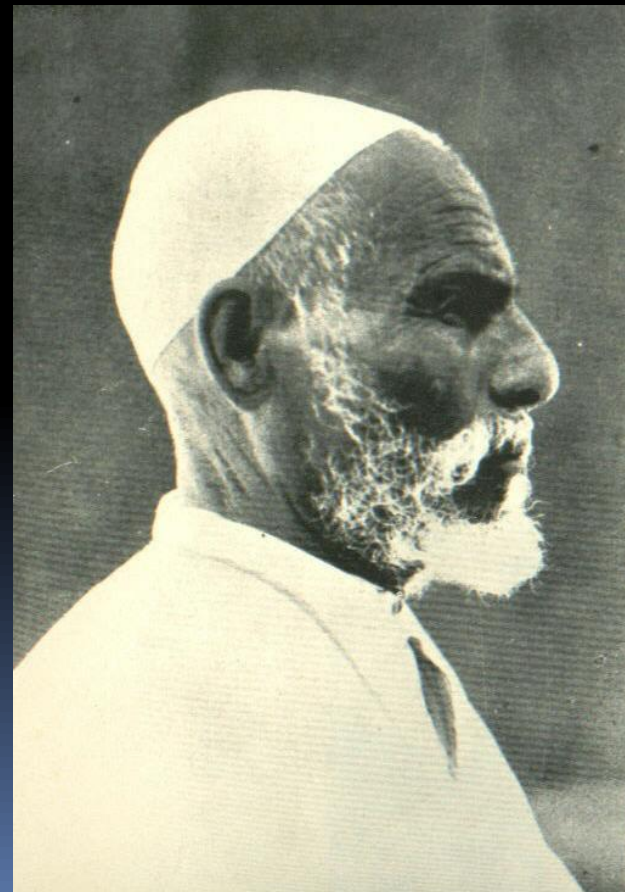
▪ *Sanúsíja*

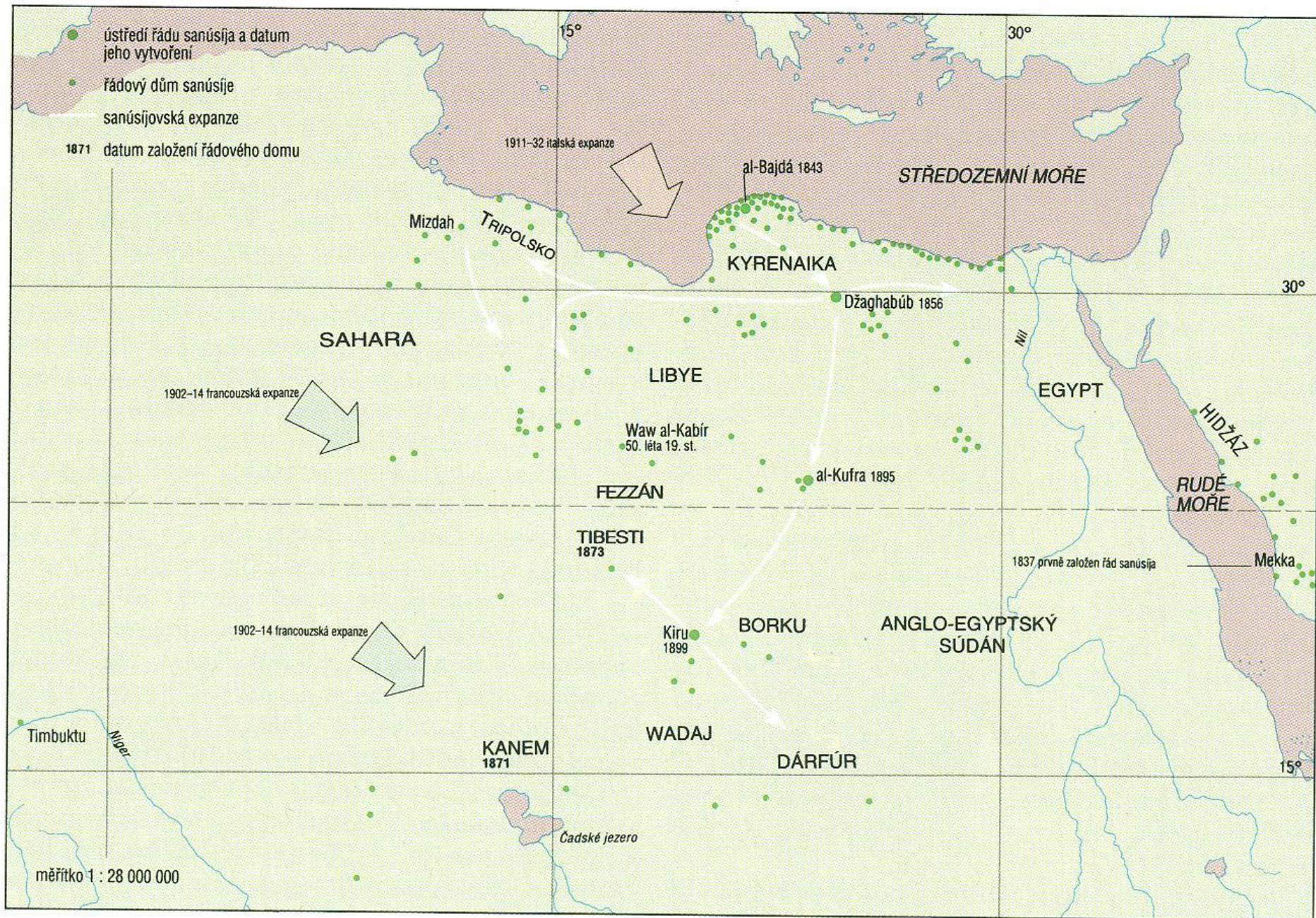
Mystický řád usilující o očistu islámu od novot a návrat k autentické zvěsti. Působil na území vých. a stř. Libye od 1843. Zakl. byl Muhammad Ibn Alí as-Sanúsí, 1830 se odebral na pouť do Mekky, kde pod vlivem reformních myšlenek wahhábovců založil militantní bratrstvo. Zákl. učení s. byla očista od novot praktikovaných oficiálním duchovenstvem, sjednocení obce na základě autentické šarí'cy, chápané jako jednota Koránu, „pravé“. To vše v kombinaci s mystickou praxí, zejm. *dhikrem*, při němž se extáze dosahovala opakováním slov „já latíf“ - „ó laskavý“. Vliv s. vzrostl za vedení Sanúsího al-Mahdího. Členové s. neuznávali světskou moc, pouze své marabuty. Sanúsíjovský stát v době rozkvětu spravoval oblasti Libye, stř. a vých. Sahary.

Muhammad b. ʿAlí as-Sanúsí (1787–1859) zakladatel
hnutí, známý jako Velký Sanúsí

Ahmad Šaríf as-Sanúsí (1873-1933)

ʿUmar Muchtár (1853-1931) vůdce povstání proti Italům

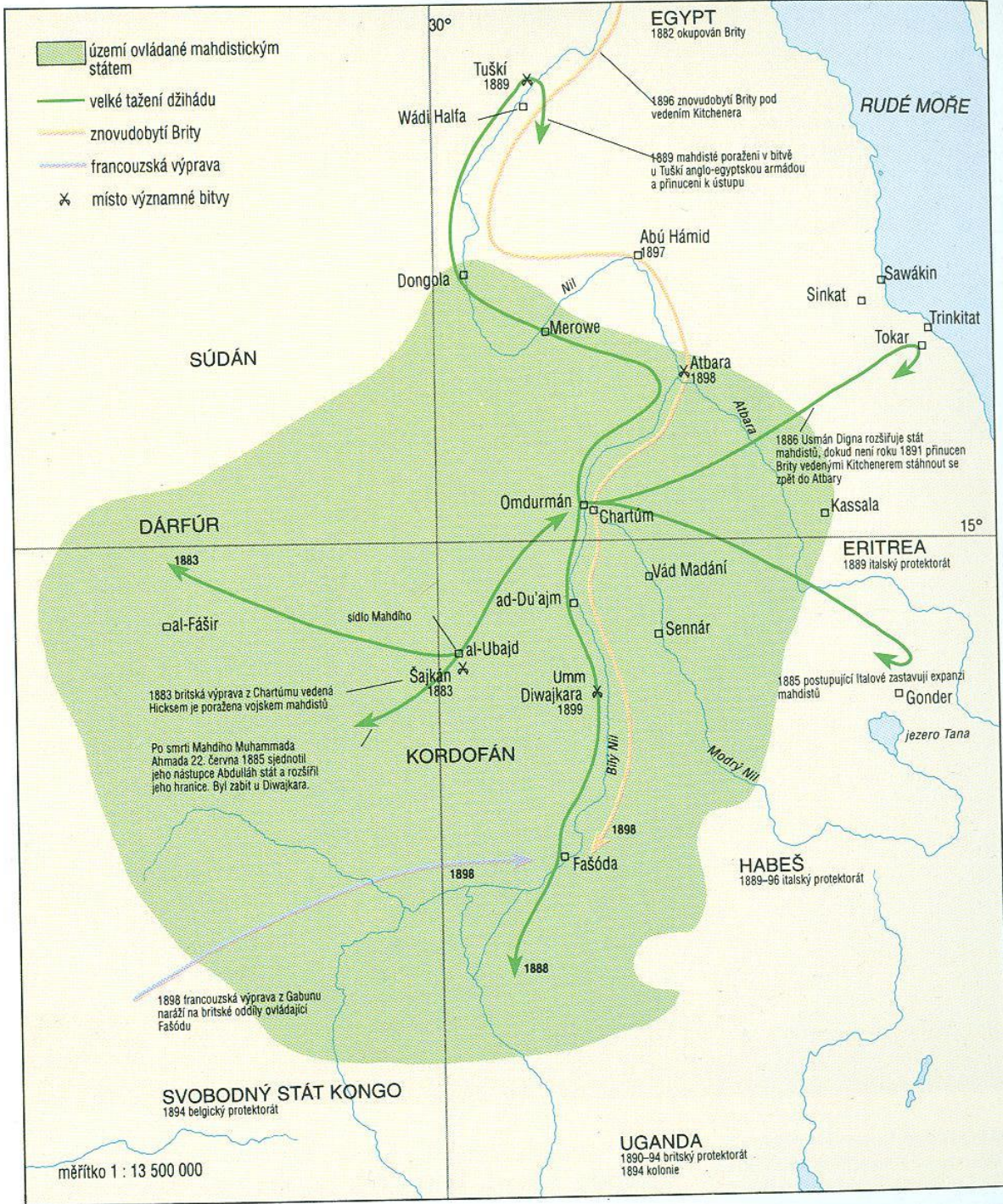

▪ *Mahdíja*

hnutí v Súdánu (1881-1898). Ideologické schéma m. bylo inspirováno místními mystickými interpretacemi mahdistické myšlenky. Cílem byl návrat k hodnotám raného islámu jakožto ideálního antipólu sekulární „bezvěrecké“ moci anglo-egypt. kondominia. Zákl. idejí m. byla víra v přímou zvěst, již byl obdařen Muhammad Ahmad - Mahdí. Pozměnil různé články víry. Vyznání víry rozšířil o přihlášení se ke svému poslání, zakázal pout' do Mekky jako projev polyteismu a zdůraznil povinnost džihádu. Na roveň Koránu postavil soubor vlastních modliteb a ponaučení. M. i po své porážce zůstala silnou ideovou inspirací v integračním procesu a antikolonialistickém odporu Súdánců. Její původně univerzalistický záměr se však nepodařilo uplatnit.

Muhammad Ahmad al-Mahdí (1844-1885) a jeho říše

- Fulbské *džihády* a Usuman dan Fodio, Kavkaz a *imám Šámil*, Čína, Indonézia, atď.

ALŽÍRSKO
1832-47 Abdulkádír vede džihád proti Francouzům. Jeho hnutí zřetelně nemá souvislost s všeobecným hnutím za reformu a obrodu.

STŘEDOZEMNÍ MOŘE

ČERNÉ MOŘE

NAKŠBANDIJA

KASPICKÉ MOŘE

Istanbul

Ankara

NAKŠBANDIJA

Konya

Tihris

Tabriz

SÝRIE

IRÁK

IRÁN

Damašek
NAKŠBANDIJA

Bagdád

1740 Muhammad Abdulwahháb zahajuje hnutí za reformu a obrodu Arábie. 1744 uzavírá spojenečtví s rodinou Sa'údu a během sedmdesáti let ovládne většinu poloostrova. Vliv tohoto hnutí dolehl do mnoha částí islámského světa.

sanúsija

Džaghbúb

CHALWATÍJA
EGYPT

Káhira

1856 Muhammad Ali poté, co je přinucen opustit Mekku, zakládá první ústředí řádu sanúsija, jenž šíří reformistické myšlenky mírovou cestou – zřizováním súfijských řádových domů na převážně části území západní a střední Sahary.

HIDŽÁZ

ARÁBIE

NADŽD

Medína

al-Darí'ija

Mnoho vůdců reformního hnutí v 17. a 18. století studuje hadisy na zdejší významné škole.

Mekka
NAKŠBANDIJA
Sálihija

Džidda

Chartúm

sammánija

1881 Muhammad Ahmad se prohlašuje za mahdího, vede džihád proti turko-egyptské vládě a zakládá mahdístický stát, který trvá až do roku 1898.

SOMÁLSKO

sálihija

1895 Po návratu z Mekky hlásá Muhammad Abduláh Hasan reformistické myšlenky, jež vedou v letech 1899-1920 k džihádu proti muslimům s uvolněným přístupem k víře, Etiopanům a Britům.

Mogadišo

1776 začátek džihádu, založen islámský stát

1810 Inspirován Usumanem dan Fodio, vede Šehu Ahmadu džihád proti částečně islamizovaným a pohanským kmenům a vytváří islámský stát Masína, existující až do doby, kdy je dobyt Hádžím Umarem Tallem.

FUTA TORO

BONDU

FUTA DALLON

1725 začátek džihádu, založen islámský stát

680 začátek džihádu, založen islámský stát

Timbuktu

Gao

tidžánija

KAARTA

MASÍNA

KRÁLOVSTVÍ SAMORI

1860-1898 Samori Tere zakládá islámský stát, bez zřejmé souvislosti s všeobecným hnutím za reformu a obrodu.

Po sedmi letech strávených v Arábii a Egyptě zakládá Hádží Umar Tall islámský stát, jenž je výsledkem džihádu vedeného od roku 1852 a jenž se rozkládá od Timbuktu po horní Senegal. Roku 1893 podléhá tento stát Francouzům.

Sokoto

KÁDÍRÍJA

Kano

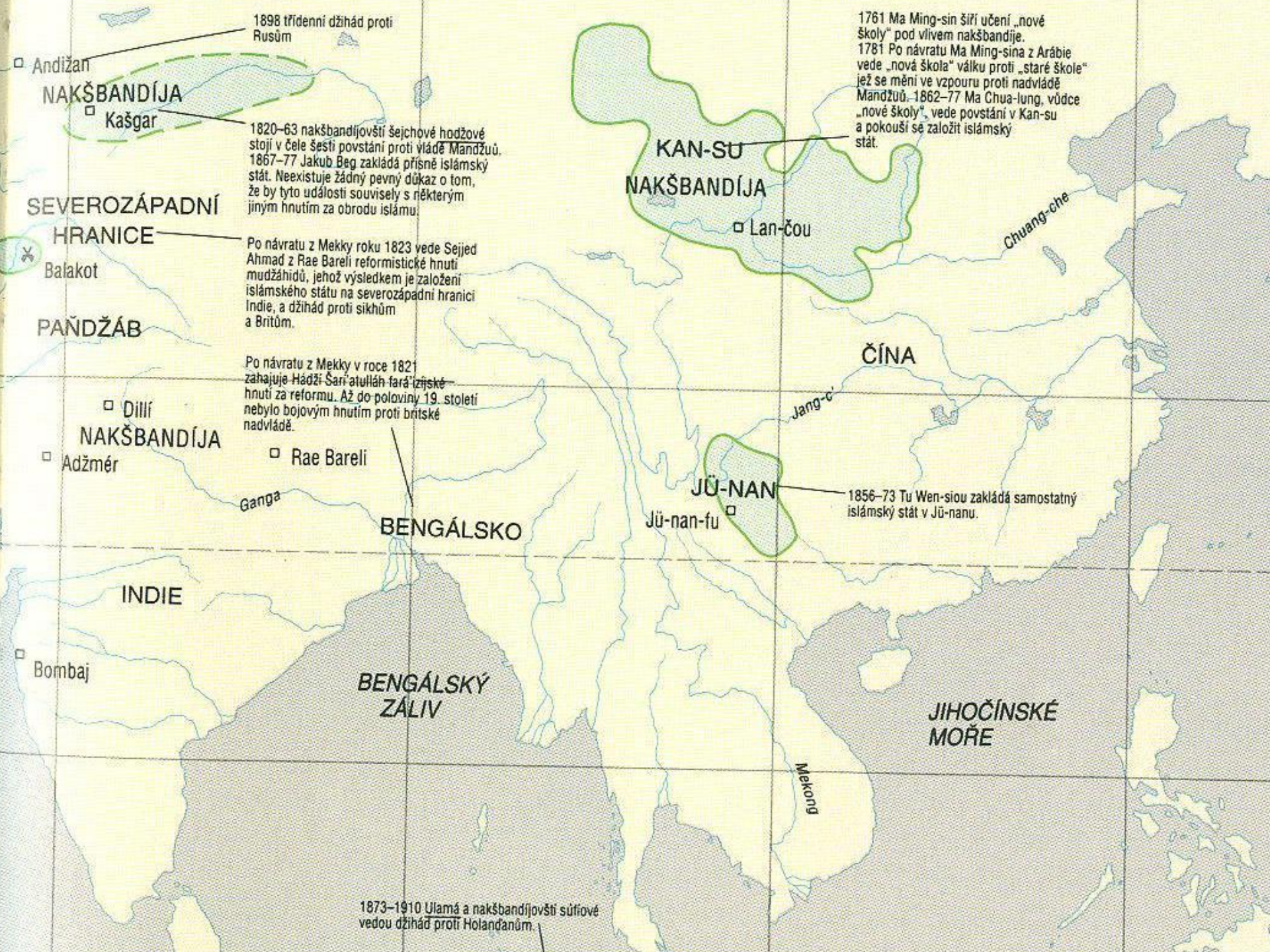
Zaria

SULTANÁT SOKOTO

Lagos

Čadské jezero

1804 Usuman dan Fodio zahajuje džihád proti částečně islamizovaným a pohanským kmenům. Do jeho smrti roku 1817 byla vytvořena velká islámská říše, jež se udržela až do konce století, kdy byla dobyta Brity.

1898 třídení džihád proti Rusům

□ Andišan
NAKŠBANDÍJA
□ Kašgar

1820–63 nakšbandijovští šejchové hodžové stojí v čele šesti povstání proti vládě Mandžů. 1867–77 Jakub Beg zakládá přísně islámský stát. Neexistuje žádný pevný důkaz o tom, že by tyto události souvisely s některým jiným hnutím za obrodu islámu.

SEVEROZÁPADNÍ HRANICE
Balakot

Po návratu z Mekky roku 1823 vede Sejjed Ahmad z Rae Bareli reformistické hnutí mudžáhidů, jehož výsledkem je založení islámského státu na severozápadní hranici Indie, a džihád proti sikhům a Britům.

PAŇDŽÁB

Po návratu z Mekky v roce 1821 zahajuje Hádži Sarí atulláh farázijské hnutí za reformu. Až do poloviny 19. století nebylo bojovým hnutím proti britské nadvládě.

□ Dillí
NAKŠBANDÍJA
□ Adžmér

□ Rae Bareli

Ganga

BENGÁLSKO

INDIE

□ Bombaj

BENGÁLSKÝ ZÁLIV

1873–1910 Ulamá a nakšbandijovští súfirové vedou džihád proti Holanďanům.

1761 Ma Ming-sin šíří učení „nové školy“ pod vlivem nakšbandije. 1781 Po návratu Ma Ming-sina z Arábie vede „nová škola“ válku proti „staré škole“ jež se mění ve vzpuru proti nadvládě Mandžů. 1862–77 Ma Chua-lung, vůdce „nové školy“, vede povstání v Kan-su a pokouší se založit islámský stát.

KAN-SU
NAKŠBANDÍJA

□ Lan-čou

Chuang-che

ČÍNA

Jang-c'

JÜ-NAN

□ Jü-nan-fu

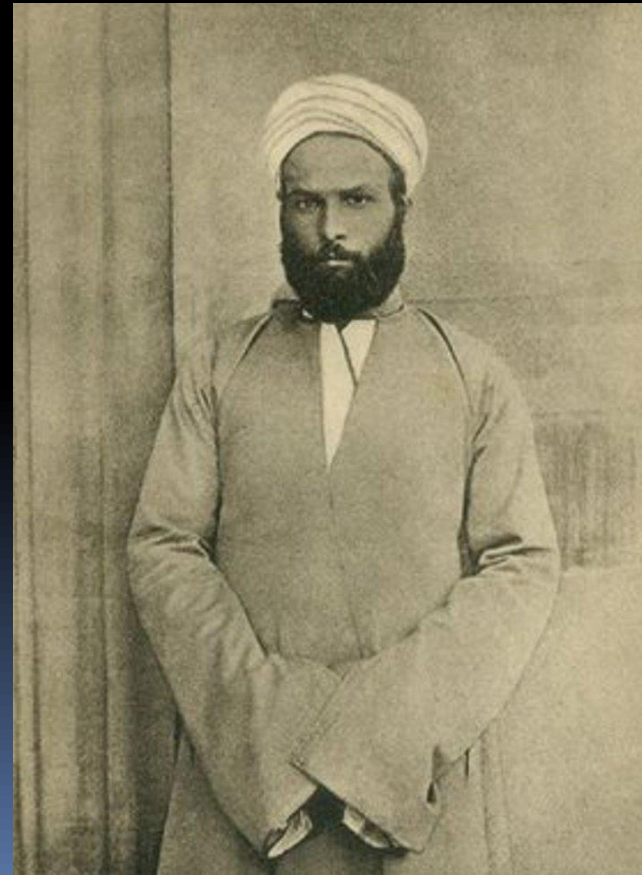
1856–73 Tu Wen-siou zakládá samostatný islámský stát v Jü-nanu.

Mekonů

JIHOČÍNSKÉ MOŘE

Nahda a islámský reformizmus

- Džamál ad-Dín al-Afghání (1838-1897)
- Muhammad Abduh (1849-1905)
- Muhammad Rašíd Ridá (1865-1935)

▪ **Džamál ad-Dín al-Afghání (1838-1897)**

Původem z Afganistánu nebo z Iránu. Působil převážně v Egyptě. Jeho rozsáhlá publicistická a polit. činnost se stala inspirací a východiskem pro stoupence novodobé obrody a modernizace islámu; obhájce civilizace muslimů, přesvědčený o jejím budoucím rozkvětu. Kritizoval imperiální praktiky a koloniální politiku mocností; byly pro něho odrazem zištnosti Západu a jeho úpadkové morálky. Iniciátor panislamismu, věřící však nikoliv v realizaci varianty turecké (osmanské), nýbrž arabské. Arabové a jejich kultura byli pro něho zdravou zárukou jednoty a osvobození muslimů, zatímco osmanské impérium podle něho ztělesňovalo uzurpátorský centralismus, smířlivost se Západem, společ. a morální dekadenci.

▪ Muhammad Abduh (1849-1905)

Egypt. islám. reformátor, požadoval návrat k východiskům islámu, tj. k toleranci, bratrství, zdravému rozumu. Reforma, k níž vyzýval, měla probíhat nenásilně jako obnova arab. jazyka, obhajoba muslimské identity a zájmů Egyptanů, kteří se podle jeho názoru ocitli díky zkorumpovaným vládám a materialistickému Západu na smetišti dějin. Za to byl na tři roky vypovězen ze země, emigroval do Paříže. Po návratu 1889 byl zvolen *muftím* a stal se výraznou osobností egypt. polit. scény. Zastával názor, že je nutno spojit zákl. ideje islámu s pozitivními prvky evrop. vědy a civilizace. Slavné jsou jeho *fatwy* umožňující se zapojit do moderního života. Zásadně přehodnotil princip predestinace a vyzval muslimy k čínorodé tvůrčí aktivitě.

▪ Muhammad Rašíd Ridá (1865-1935)

Syřan původem z libanonského Tripolisu, spoluvůrce a propagátor hnutí salafíja. Požadoval návrat k islám. tradicím při současném akceptování určitých stránek moderní společnosti. Byl přívržencem sjednocení Arabů a jejich osvobození z jha osmanského impéria. Ve svých úvahách o polit. uspořádání moderní muslimské společnosti vyslovil požadavek, aby výkon moci >>chalífou byl podroben reformě po vzoru „ctihodných předků“ (*salaf*) a postaven pod kontrolu konzultativní rady věřících (*šúrá*). Požadoval korekci polygamistických praktik a nový typ společ. uplatnění žen. Soudil, že muslimové se nesmějí zdráhat uplatňovat zásady kapitalistické ekonomiky, mají-li úspěšně vzdorovat záp. expanzi a dovršit svou emancipaci.

- časopisy:
al-ʿUrwá
al-wuthqá
al-Manár
- Podobné hnutí
v Indii (alighartské
hnutí a sejjid
Ahmad Chán)
v Jemenu
(Muhammad ʿAlí
Šawkání)
v Sýrii
(ʿAbd ar-Rachmán
al-Kawákibí)

Islámský fundamentalismus / radikalismus a islamismus

Pokus o definici islámského fundamentalizmu,
relevance pojmů :

„Politický islám“, islamizmus, integrizmus, atd.

- MENDEL, Miloš, *Islámska výzva*, Brno, Atlantis, 1994, s. 41-43.

„Co je to vlastně islámsky fundamentalismus? Tento pojem nemám příliš rád a nadále ho budu používat jen s ohledem na to, že v naší veřejnosti dostatečně zdomácněl a že koneckonců není po ruce žádný jiný pojem, který by popisovaný společenský jev vystihoval bezezbytku (...)

V této knize budu pod pojmem fundamentalismus chápat mnohotvárný ideologický a politický trend ve společnosti islámských zemí, jehož nejniternějším rysem je propojit klasickou islámskou politickou teorií a její soudobé interpretace s víceméně spontánně vyjádřenou tendencí k opoziční politické činnosti a „nekonformnímu“ způsobu chování.

Fundamentalismus je nesourodý a vnitřně bohatě strukturovaný projev života části v společnosti v dnešním islámském světě. Jde o široce procitovanou touhu po návratu k mravně ryzím a osvědčeným „fundamentům“ při použití různých podob politické činnosti a celkového „okázale islámského“ společenského chování.“

MENDEL, Miloš, *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*, Praha, Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008, s. 61-73.

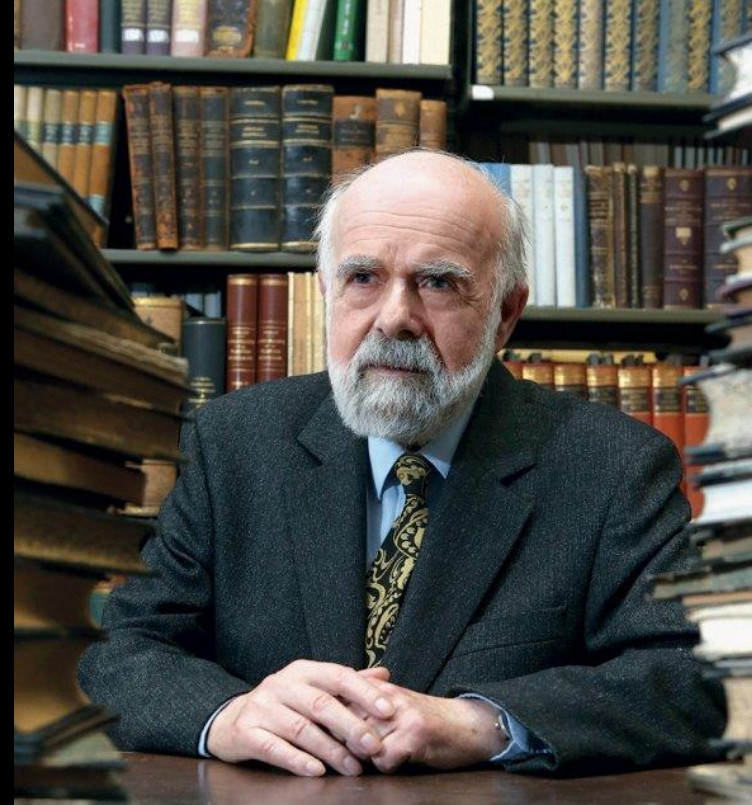
- KROPÁČEK, Luboš, *Islámský fundamentalismus*, Praha, Vyšehrad, 1996, pp. 31-32.

„Fundamentalismus se zakládá na strohém přesvědčení o majetnictví pravdy. Vyznačuje se neúprosností, nesnášenlivostí a tvrdostí srdce.

Z Koránu si účelově vybírá jen některá témata a symboly. Od morálně-právních úvah, zaměřených silně

kriticky zvláště proti západním kulturním vlivům, přechází k tvrdému jednání proti jinak smýšlejícím. Kolísá mezi skutečnou religiozitou a radikálními kulturními projevy a tendencí ke zpolitizování.

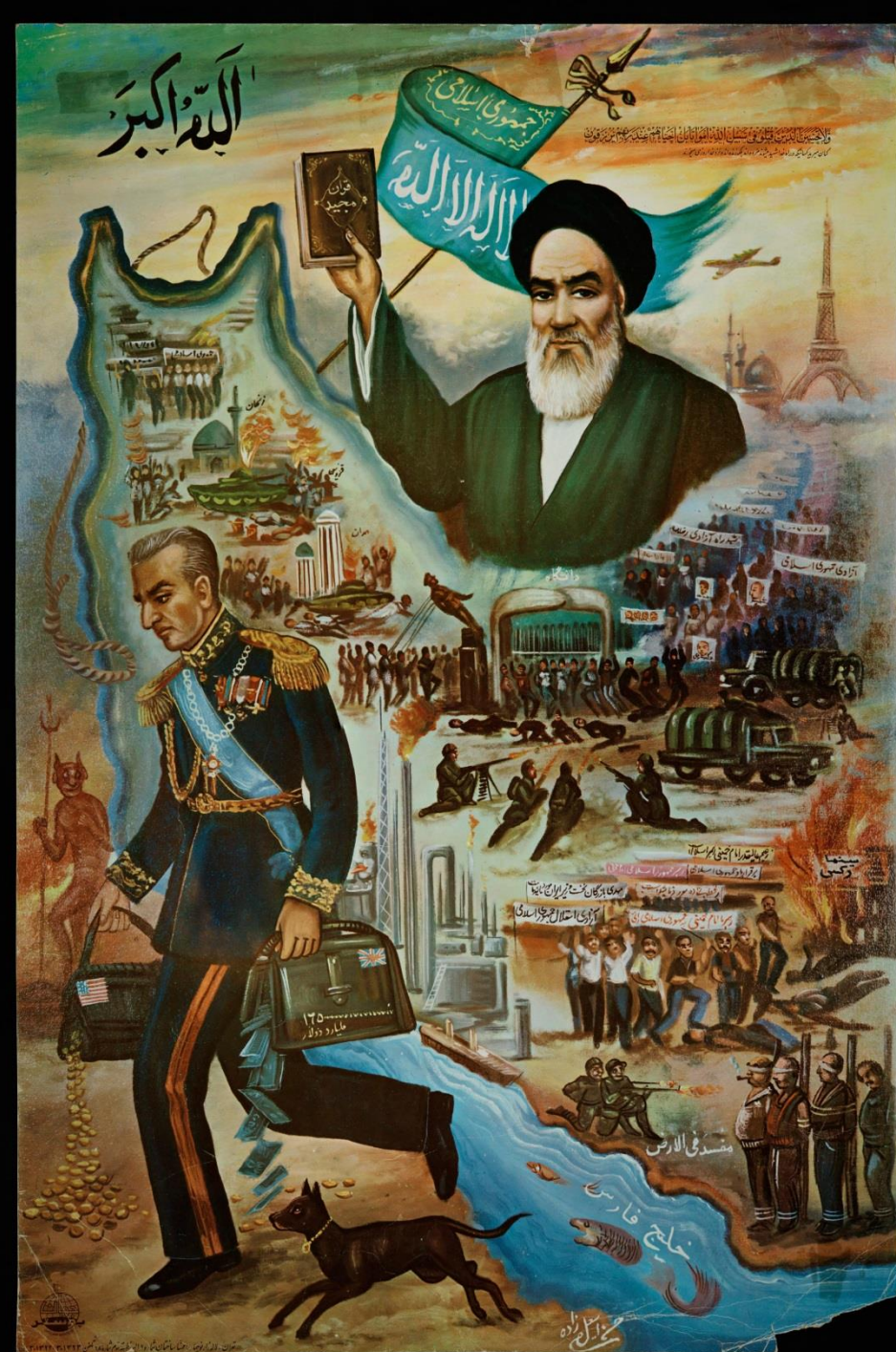
V jeho ideologickém poli se formuje užší proud politického islámu, islamizmu, s celospolečenskými cíli ustavení totalitního islámského řádu.

V krajních polohách islamismus sahá k násilí a projevuje se jako extrémismus či terorismus. Z hlediska islámu jde o heretické vybočení, o novodobé, násilně orientované sektářství.“

▪ Hlavní témata

- fundamentalismus: návrat k „autentické“ tradici, k „základům“ nebo „autentické tradici“
- literarizmus: doslovný výklad Koránu
- reinterpretace pojmů a tradice
- puritanismus: černo-bílé vnímání etických, společenských, politických a náboženských norem
- radikalismus, sklony k totalitazmu a násilí
- „společenská spravedlivost“ a „islámský řád“ (*an-nizám al-islámí*) v podobě státního zřízení

■ Genealogie

- kolonialismus a postkoloniální kritika
- společenská krize
- ztráta legitimacy „sekulárních“ režimů

■ Historické udalosti

- sovětská invaze Afganistanu
- islámská revoluce v Iránu
- zlyšání nacionalismu a levicových ideologií a následní „reislamizace“

islām

šī'itský
radikalismus

wahhābismus

islamismus

salafismus

„džihādismus“

qutbismus

- *džihád* („úsilí“)

Povinnost muslima pečovat o individuální duchovní zdokonalování a posilování vlivu muslimské obce věřících. Rozlišuje se dž. velký (dž. duší neboli spirituální) a dž. malý (dž. tělesný neboli „svatá válka“). Dž. je druhem zápasu, boje nebo válečného stavu, který je zacílený k šíření nebo obraně islámu.

V moderní islám. terminologii se výraz dž. objevuje ve spojení s osvobozeneckými válkami na územích a ve státech, kde žijí muslimové. Jako „svatou válku“, která zavazuje muslimy k účasti, může však dž. vyhlašovat pouze náb. autorita. Výzvy k dž. jako „svaté válce“ z úst polit. světských vůdců nelze chápat jinak než jako demagogii. „Džihádistické“ jsou militantní hnutí „přímé akce“ jako např. al-Qá'ida, Dá'iš, Hizballáh apod.

Hlavní směry a hnutí

- Asociace muslimských bratří
(*Džamá'at al-ichwán al-muslimín*)

Egypt: založení v r. 1928

- Hasan al-Banná (1906-1949)
- Sajjid Qutb (1906-1966)

▪ Asociace muslimských bratří

zal. 1928 Hasanem al-Banná v egyptské Ismá'íliji. Jeho teoret. koncepce se stala ideologickým rámcem hnutí, jež od té doby provází polit. vývoj Egypta i dalších islám. zemí. Během 30. let vytvořila masové hnutí s bohatou vnitřní strukturou. Hnutí v praxi se soustředila na humanitární a charitativní činnost, vycházejíc z islám. etiky. Zakládala náboj. nadace a nemocnice, sirotčince, veřejné vyvařovny, pronikala do odborů. Největší podporu však měla mezi nižšími středními vrstvami měst (tržiště, učitelé, tradiční inteligence, studenti, nezaměstnaná mládež). Od 50. let prodělala řadu rozkolů a otřesů, nadále však zůstává významným pilířem fundamentalismu v Egyptě a inspirací pro obdobná hnutí jinde.

▪ Hasan al-Banná (1906-1949)

Muslimský laický kazatel, jehož cílem bylo polit. prostředky dosáhnout celkové společ. a mravní očisty, reformy islámu návratem k jeho zdrojům. Kritizoval jak kolonialismus, tak „pokrytectví“ a „bezvěrectví“, buržoazie a duchovenstva. V r. 1949 byl zastřelen egyptskou tajnou službou. Jeho dílo je obsaženo v řadě pamfletů a dopisů, v nichž brojil proti materialismu, ateismu, sekularismu, bolševismu a sionismu. Formuloval vágní až mystickou představu „islám. řádu“, resp. „islám. státu“. Rozpracoval jak sociálně etické představy hnutí, tak koncepci džihádu jako způsobu převzetí moci, přičemž nevylučoval jeho ozbrojenou podobu. Podle něho islám není jenom duchovním projevem individuální zbožnosti nebo rituálem.

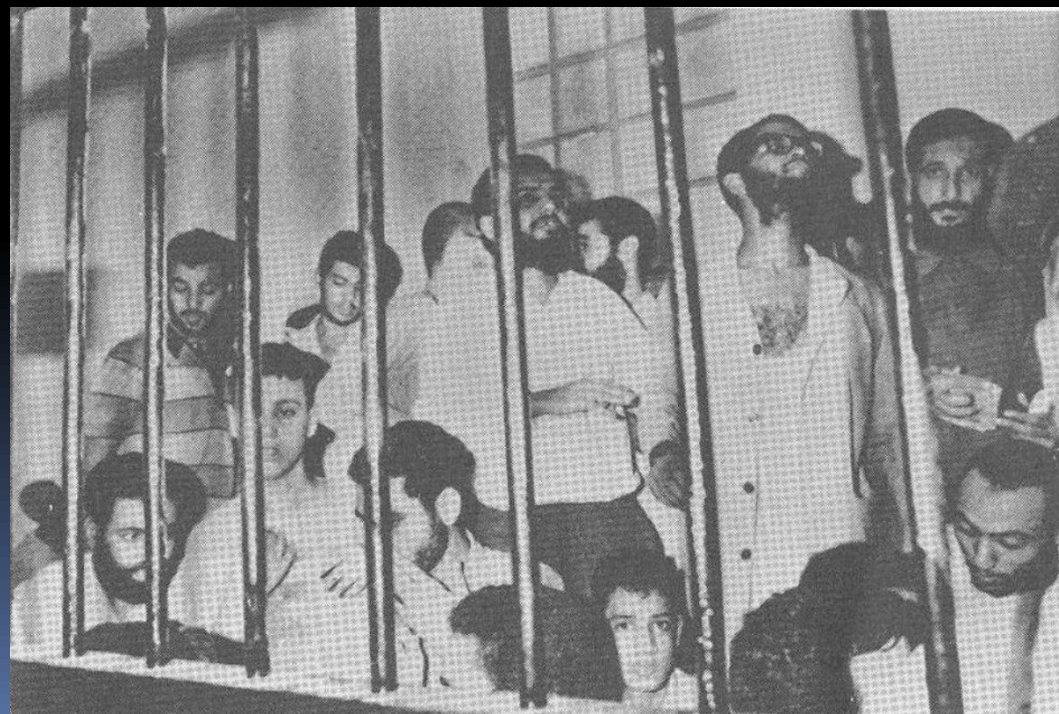
▪ Sajjid Qutb (1906-1966)

nejdůležitější teoretik islám. fundamentalismu, poč. 50. let stal stoupencem Asociace muslimských bratří. Napsal řadu ideologických pamfletů a traktátů, z nichž nejznámější a teoreticky nejpropracovanější je spis *Milníky na cestě*. Tam formuloval názory na příčiny kritického stavu egypt. společnosti (bezvěrectví, mravní rozklad). Daný stav se mu jeví jako „novodobá *džáhilíja*“. Terčem kritiky už není ani tak kolonialismus, jako Násirův sekulární režim, loajální duchovenstvo a vlastně celá společnost - kromě hrstky pravověrných. Jeho názory hluboce ovlivnily mladou generaci náb. radikálů, odmítajících umírněnou taktiku předválečného vedení Muslimských bratří. Pořád zůstává hlavním zdrojem inspirace pro současné skupiny „přímé akce“.

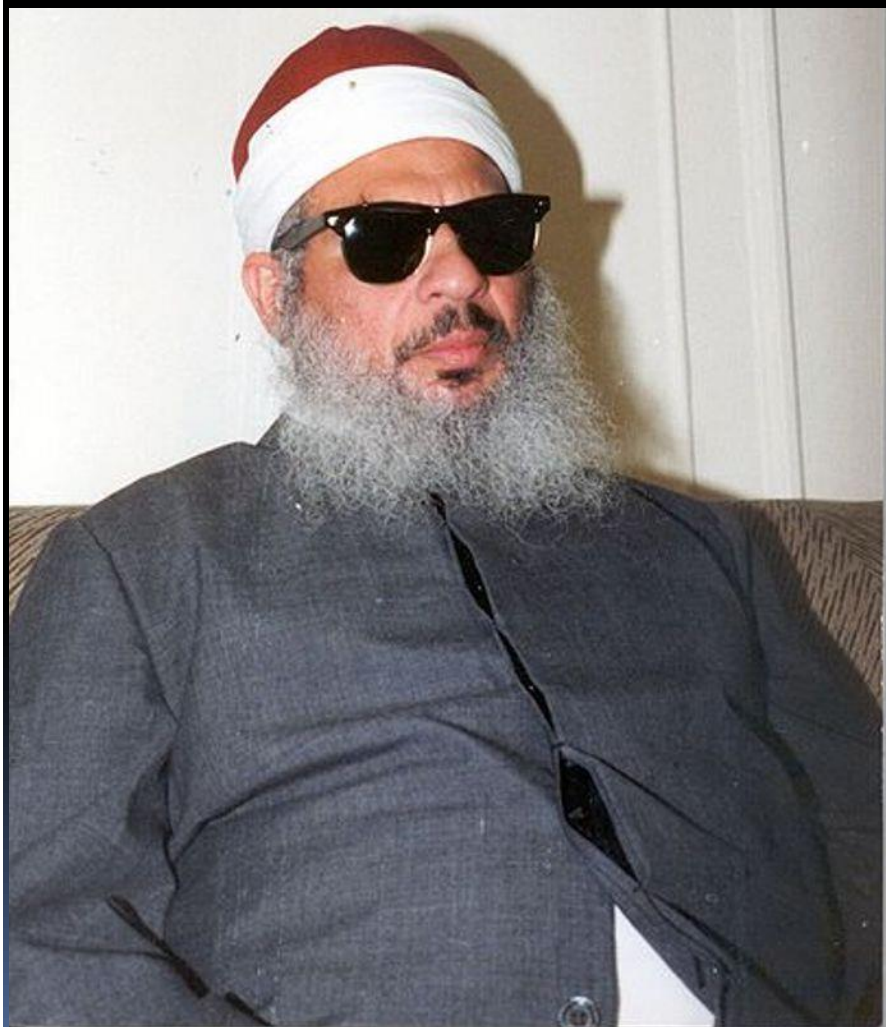
další vývoj, druhá a třetí generace muslimských bratří (Hasan Hubajdí, Umar Tilimsání a další), „Zvláštní aparát“ během II. Světové války a následní vznik

Skupin „přímé akce“

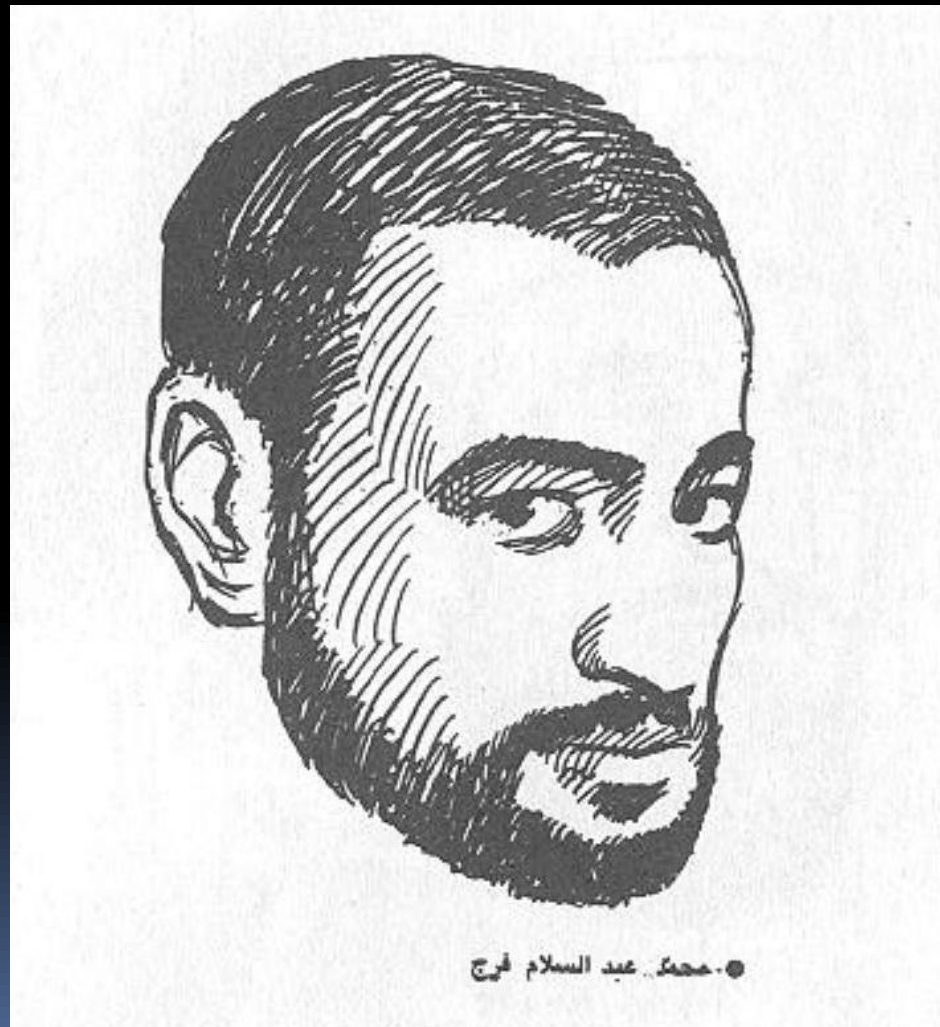
- *at-Takfír wa 'l-hidžra* (Obvinění z nevíry a odchod) veden **Ahmad Šukrí Mustafá**

- *Džamá'át islámíjja*
'Umar 'Abd ar-Rachmám

- Seskupení *al-Džihád*
'Abd as-Salám Faradž

Zavraždenie prezidenta Anwár as-Sadáta v r. 1982

پست جمهوری اسلامی ایران

بزرگداشت بستوان اسلامبولی عامل اعدام
انقلابی سادات

ذکری الملازم اسلامبولی الذی نفذ حکم الإعدام

الثوری بعق سادات
2R. R. I. IRAN ۲ ریال

IN HONOUR OF LIEUTENANT ISLAMBULI
THE REVOLUTIONARY EXECUTION

1983

AGENT OF SADAT

۱۳۶۱

Muhammad Mursí a osudy bratstva v Arabskom jari

▪ **Sýrie**

(Sa'íd Hawwá', 'Abd al-Fattáh Abú Ghubba) vztahy s režimem masakr v Hamá a Hims v 80. letech a současná syrská občanská válka

▪ **Jordánsko**

Front islámské akce ('Abd ar-Rachmán al-Chalífa, 'Abd al-Latíf al-'Arabíját, Isháq Farhán)

▪ **Palestina**

Hizb at-tahrír al-islámí (Strana islámského osvobození) Taqí ad-Dín an-Nabhání

Hamás - Harakat al-muqáwwama al-islámíja

(Hnutí islámského odboje) Ahmad Jásín, 'Abd

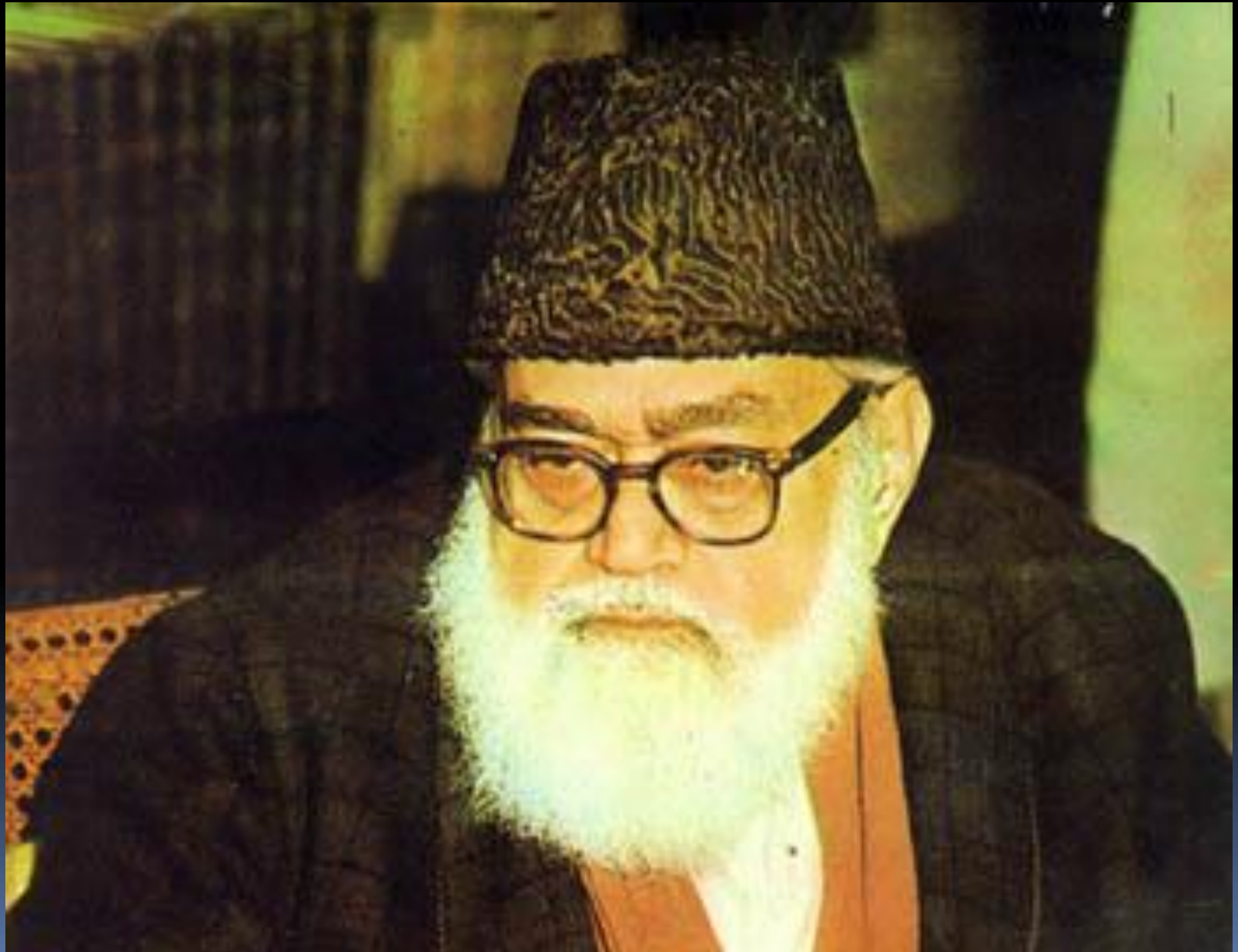
al-'Azíz ar-Rantisí, Chálid Maš'ál, Mahmúd az-Zahhár

Džihád al-islámí fí Filastín (Islámský džihád

v Palestině) Fathí aš-Šiqáqí

- **Pakistán: Abú Alá al-Mawdúdí (1903-1979)**

Indický (později pákistánský) fundamentalista. Vytvořil radikální variantu koncepce „muslimského národa“ v Indii. Založil stranu *Džamáate islámí* (Islámské sdružení) se sídlem v Karáčí. Jeho zákl. práce *Islámská vláda* obsahuje negativní analýzu stavu islám. společnosti. Východisko spatřoval v odhození všech civilizačních nánosů a návratu ke Koránu a sunně. Princip *idžtihádu* odmítal a při tvorbě zákonů spoléhal pouze na metodu konsensu. Vláda je přímo odpovědná obci věřících, jež svou ochranou čistoty zvěsti prostřednictvím ochrany čistoty autentické *šarí'cy* prokazuje svůj pozitivní vztah k Bohu. Především obec, a nikoli vláda je Bohu odpovědná za své jednání v souladu se zvěstí. Originálním způsobem rozpracoval pojem „*hákimíja*“ - stát Boží vlády, autentické teokracie.

- Turecko: Said Nursi, Fetullah Gülen a jiní

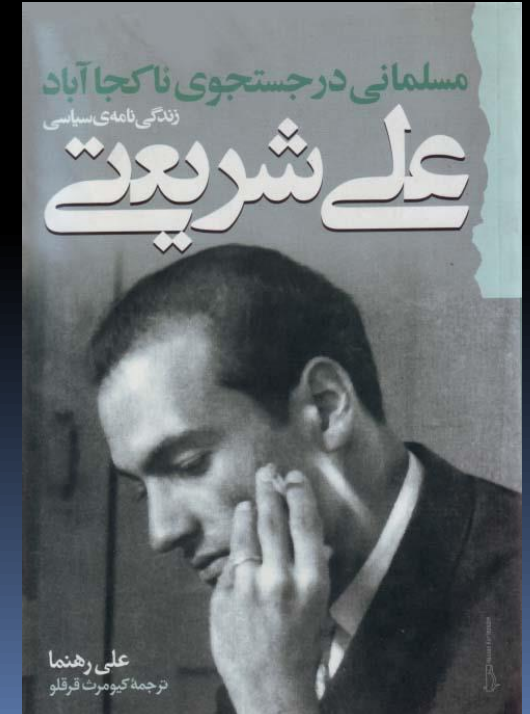
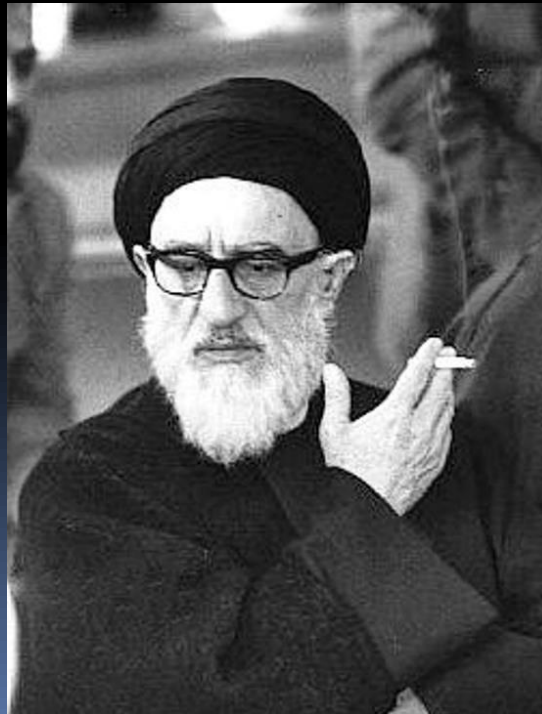
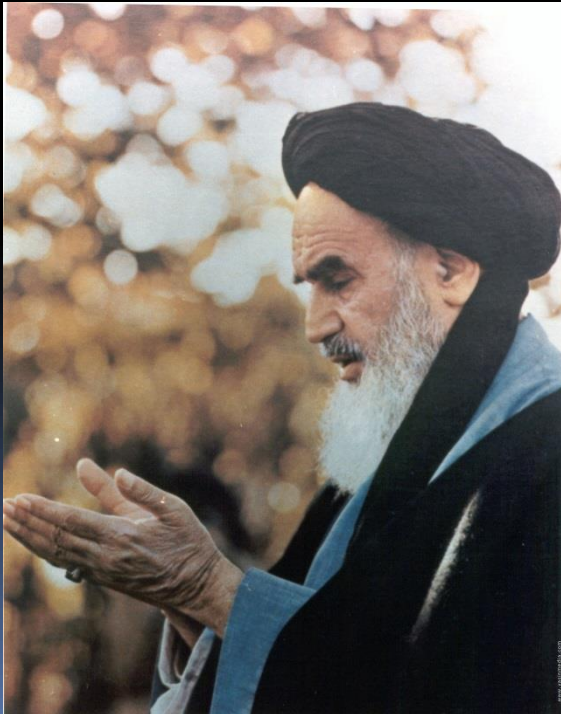

Radikální šířitské směry a hnutí

- Irán: „Islámská revoluce“ 1979

ájatolláh Rúholláh Chomejní a *welájet-e faqíh* vláda „duchovenství“, doslova: vláda „duchovního“,

ájatolláh Mahmúd Táleghání jako kritik a Ālí Šarí'atí jako „teoretik revoluce“

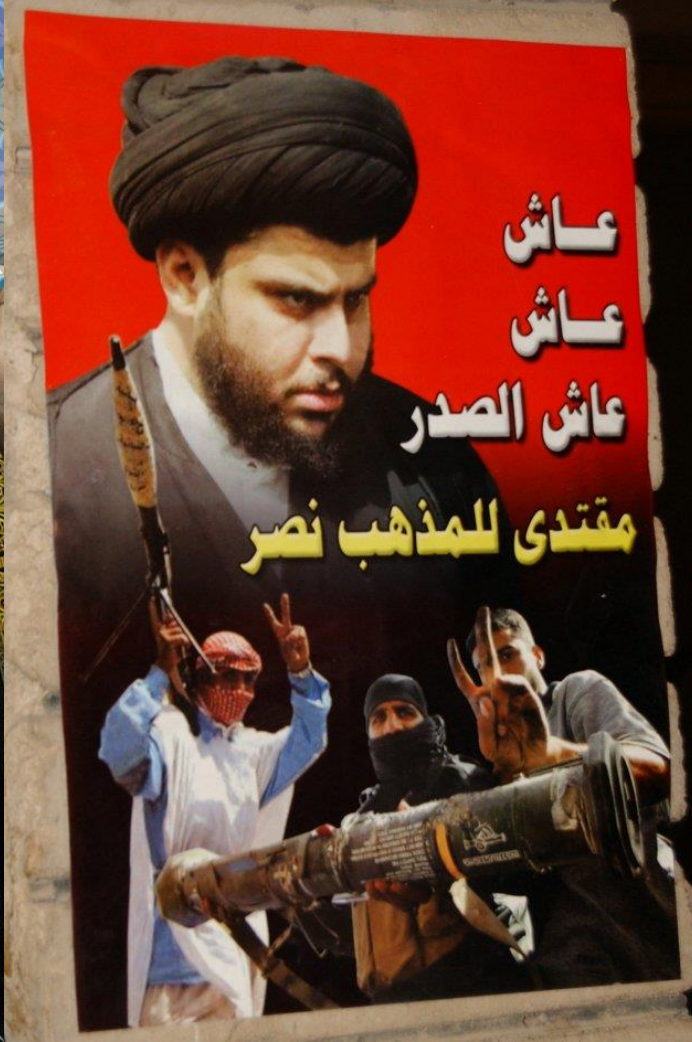
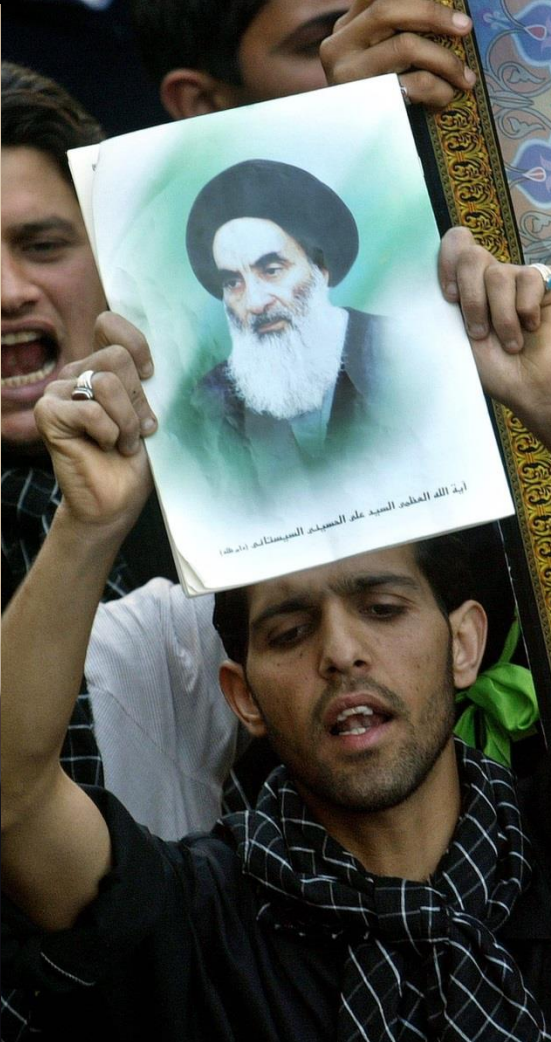
- *welájat-e fakíh*

ší'itská doktrína, vycházející z principu *imámátu*, vztahuje právo na vedení obce věřících pouze k osobě *imáma*, no po dobu nepřítomnosti „skrytého *imáma*“ přechází právo na vedení obce (ve skutečnosti na polit. moc), na nejvýzn. znalce teologie a práva *mudžtahidy*, na které zároveň přechází i Bohem daná schopnost správného vedení až do doby návratu „skrytého *imáma*“. Jedině tato vláda, hlásající plnění Božího příkazu (*amr Alláh*), která není světského původu, je vládou zákonnou (*hukúmat al-kánún*). Tím zdůvodňuje ší'itské duchovenstvo nadřazenost své moci nad jakýmkoliv stupněm moci světské. Tento princip rozpracovaný ájatolláhem Chomenjním našel uplatnění v praxi především v Íránu po pádu monarchie 1979.

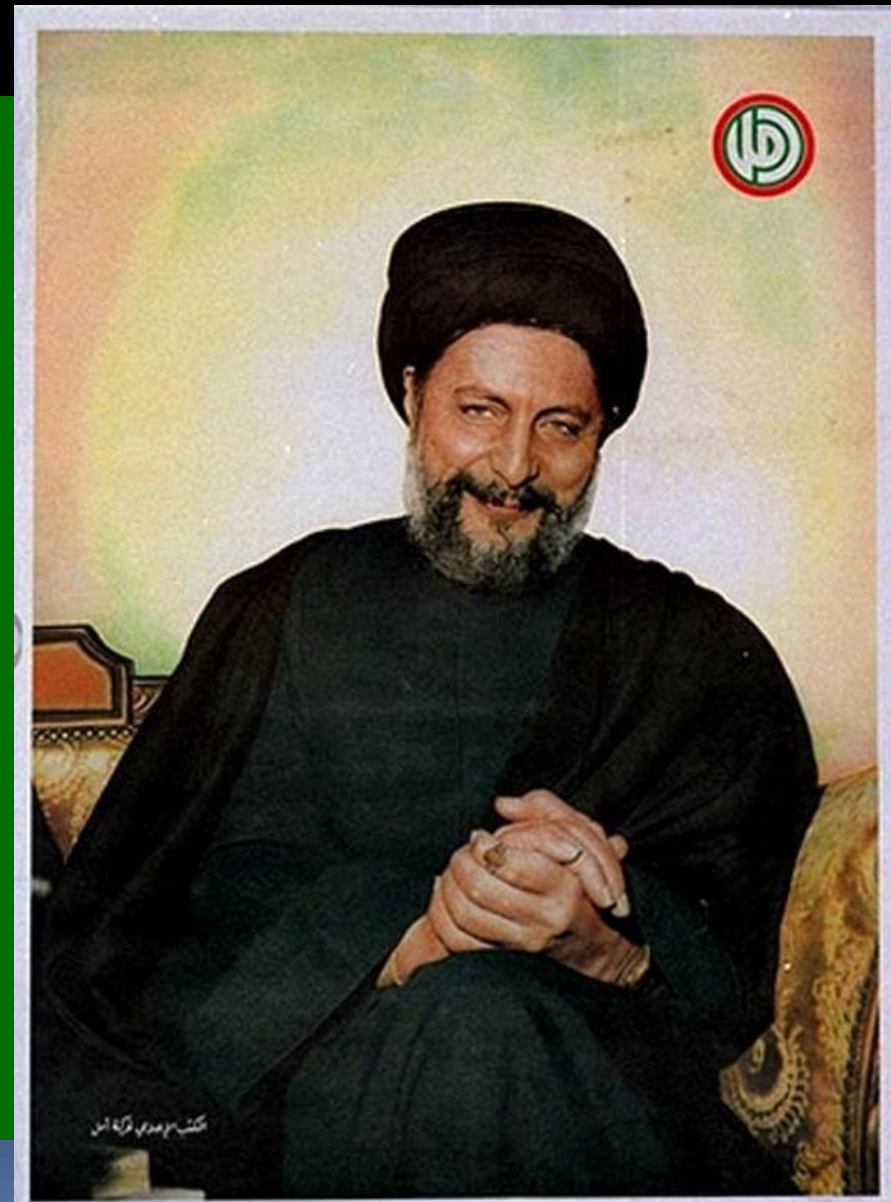
„reformista“ Muhammad Chatámí a export revoluce,
současné íránské „reformy“ a *rahbar*: Ālī Chamenei

- **Irak:** Strana *Da'wa* a Muhammad Báqir as-Sadr a jiné ší'itské hnutí v Iráku, umírněné a radikální: veliký ájatolláh 'Alí as-Sistání a Muqtadá as-Sadr

- **Libanon:** hnutí *Amal* a Músá as-Sadr a současný vůdce: Nabíh Berrí

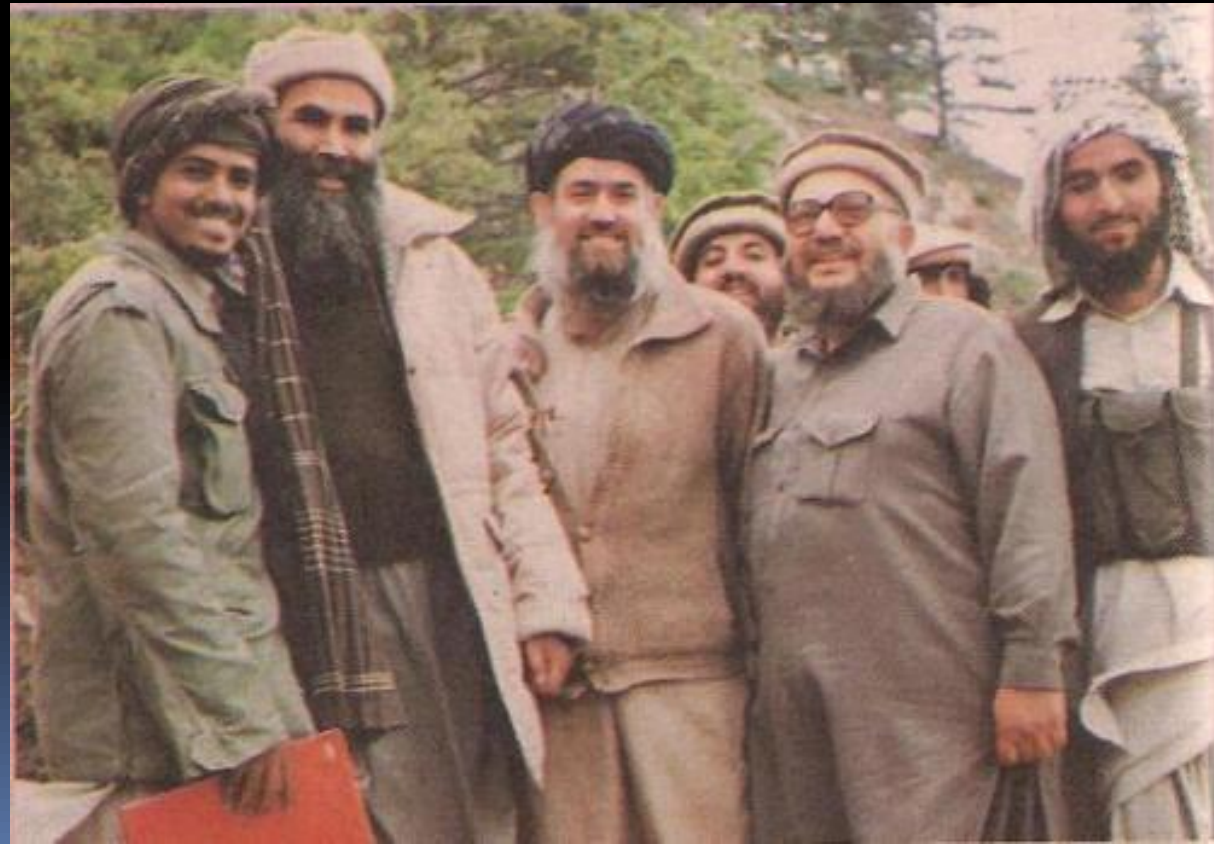

hnutí *Hizballáh* a Hasan an-Nasralláh

„Džihádizmus“ a globální islamistické hnutí

- **Afganistan** a sovětské invaze „afgánští Arabové“ a Tálibán ʿAbd Alláh ʿAzzám

al-Qá'ida - „Základna“, zal. v r. 1988 v Afganistanu
Usáma ibn Ládín (1957-2011)
Ajman az-Zawáhirí (1951-)

Abú Mus'ab az-Zarqáwí v Iraku

Dá'iš – *ad-Dawla al-islámíja fí 'l-^cIráq wa 'š-Šám* Islámský stát v Iráku a Levantě

الدولة الإسلامية في العراق والشام **باقية**

I will not promise you as the kings a

	PROTO-ISLAMIST REGIME		REPRESSION OPPOSITION
	ISLAMIST REGIME		ISLAMIST MOVEMENT
	PARTIALLY ISLAMIST REGIME		PROTO-ISLAMIST MOVEMENT
	INFLUENCE		

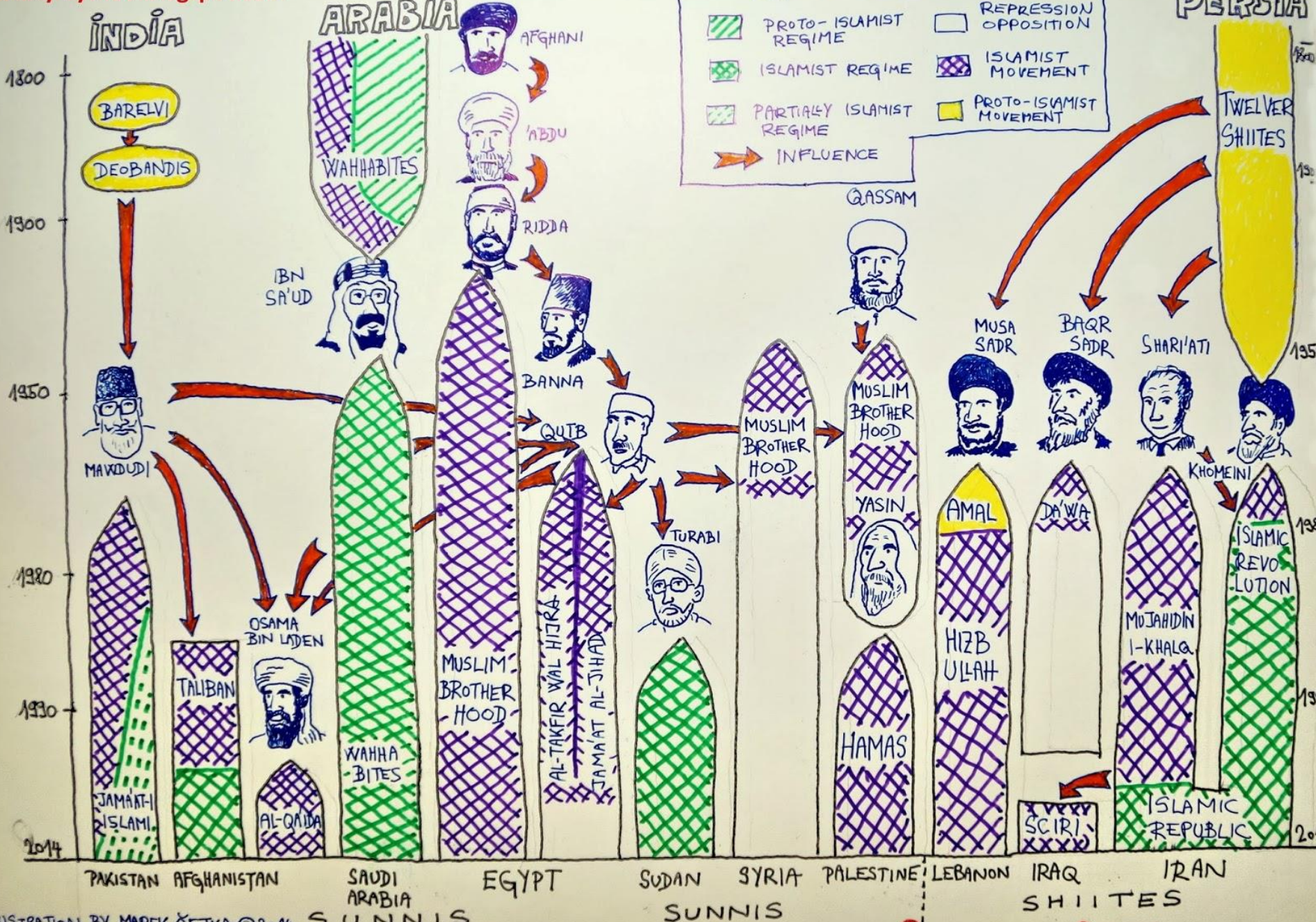

ILLUSTRATION BY MAREK ČEJKA © 2014
 ON THE BASIS OF THE BOOK
 "ISLAM AND ISLAMISM" BY PETER R. DEMANT, p. 92-93

THE GENEALOGY of ISLAMISM